

اعراب در آمریکا: کشمکش میان غربت و ادغام

مجموعه من الباحثين، العرب في أمريكا: صراع العربة و
الاندماج، بيروت: مركز دراسات
الوحدة العربية، ۲۰۰۳، ۵۰۷ صفحه.

شیدا محمدی

کارشناس علوم سیاسی

کتاب حاضر حاوی مجموعه مقالاتی
است درباره وضعیت اعراب ساکن ایالات
متحدہ آمریکا و کانادا که در همایش «اعراب
آمریکایی» که به کوشش انجمن آمریکایی
- عربی فارغ التحصیلان دانشگاهها در سال
۱۹۹۹ برگزار گردید، ارایه شده است.

کتاب به یک مقدمه، شش بخش و
بیست فصل تقسیم شده و شانزده جدول
نیز در فصلهای گوناگون آن ارایه گردیده
است. پاره‌ای از مقالات این کتاب، حاصل
تجربه‌های شخصی نویسندگان آنهاست.
همچنین در فصلهای مختلف، وضعیت برخی
از گروههای قومی - عربی مثل فلسطینی‌ها و
اردنی‌ها در شهرهای مهمی که اعراب در آن

حضور چشمگیری دارند، بررسی شده است.
با توجه به تاریخ نگارش مقالات کتاب؛ یعنی
سال ۱۹۹۹، به احتمال بسیار بعضی از داده‌ها
و اطلاعات موجود نیازمند بازبینی است؛ زیرا
به دنبال حادثه یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ چهره
اعراب در آمریکا بسیار مخدوش شد و اغلب
رسانه‌های گروهی آمریکایی و افکار عمومی
این کشور میان اعراب و گروههای تروریستی
هیچ تمایزی قایل نشدند. با این حال، کتاب
حاضر می‌تواند برای شناخت وضعیت عمومی
اعراب در آمریکا به عنوان یک مرجع مناسب و
قابل اتکا مورد استفاده قرار گیرد.

بخشهای کتاب عبارت است از:

۱. تجربه مهاجران عرب؛ ۲. اعراب
و نظام حقوقی آمریکا؛ ۳. جوانان و خانواده؛
۴. مسایل بهداشت و تأمین اجتماعی؛
۵. گرایشها و فعالیت‌های سیاسی؛ ۶. مباحث
هویت آمریکایی - عربی.

در زیر محتوای تعدادی از مقالات مهم
کتاب معرفی می‌شود. نخستین موضوعی که
در مقدمه کتاب مورد بحث قرار گرفته است،
عوامل مؤثر در مهاجرت اعراب به آمریکاست.
اعراب از دهه هفتم قرن نوزدهم میلادی

مهاجرت خویش را به آمریکا آغاز نمودند. نخستین مهاجران عرب اغلب از سرزمین شام و به امید بهبود زندگی اقتصادی و معیشتی خود رهسپار ایالات متحده می‌شدند، اما از جنگ جهانی دوم به بعد مسایل سیاسی نیز در موج مهاجرت به آمریکا مؤثر بوده است. از این رو است که فلسطینیان ساکن آمریکا هنوز مسئله تشکیل دولت مستقل فلسطینی را یکی از آرمانهای خود می‌دانند. این امر در مقاله «صیقلی»، استادیار گروه مطالعات آسیایی دانشگاه دولتی واین (WYNE) با عنوان «فلسطینیان در شهر دیترویت» نمود یافته است. وی در مصاحبه‌ها و گفتگوهای خود با ۵۰ فلسطینی متوجه شده است که بسیاری از فلسطینیان هنوز هم به ریشه و اصل خود پایبند هستند و نسبت به مسایل گوناگون فلسطین حساسیت نشان می‌دهند، در عین حال نسبت به آینده سرزمینشان بسیار بیمناکند. ضمن آنکه نسلهای جدید فلسطینیان با فرهنگ جامعه آمریکا مانوس‌تر هستند و در مسایل سیاسی کمتر از خود حساسیت نشان می‌دهند.

«نگاهی به ایدئولوژیهای مختلف میان

مسلمانان شیعه در ایالات متحده» عنوان مقاله‌ای است که در بخش اول کتاب توسط «لیندا والبریج»، استاد دانشگاه ایندیانا، نوشته شده است. وی با بررسی وضعیت شیعیان لبنانی و عراقی ساکن آمریکا، اظهار می‌دارد که، شیعیان لبنانی معمولاً فعالیتها و برنامه‌های مختلفی را در درون گروه خود بر گزار می‌نمایند، اما شیعیان عراقی که پس از جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ به آمریکا مهاجرت کرده‌اند، بسیار گوشه‌گیر هستند و کمتر در میان دیگر مسلمانان ظاهر می‌شوند. یکی از فرازهای مهم این مقاله توجه به مسئله مراجع تقلید و اهمیت آن در نزد شیعیان است. نویسنده یادآور می‌شود که شیعیان ساکن آمریکا که از مراکز شیعی نظیر نجف به دور بودند، در گذشته کمتر به مسئله مرجع تقلید توجه می‌کردند، اما پس از پیروزی انقلاب ایران مسئله مرجعیت بیشتر مورد توجه قرار گرفت. به رغم آنکه آیت‌الله ابوالقاسم خوئی که تمایلی به سیاست نداشت، دارای مقلدان بیشتری در سراسر جهان بود، ولی مقلدان امام خمینی (ره) به دلیل منش سیاسیشان بیشتر مورد توجه

واقع می‌شدند و شیعیان لبنان نیز تا زمان حیات امام (ره) از مقلدان ایشان محسوب می‌شدند. از زمان وفات ایشان، طرفداران حزب الله در لبنان و کسانی که با این گروه مرتبط هستند، از آیت الله خامنه‌ای پیروی می‌کنند و با وجود آنکه پیروان آیت الله خامنه‌ای در آمریکای شمالی اقلیتی از شیعه را در برمی‌گیرد، اما این گروه بسیار صریح و آشکار فعالیت می‌کنند (ص ۸۹).

در حال حاضر اکثر شیعیان خارج از ایران مرجعیت آیت الله سیستانی را پذیرفته‌اند، اما یک مرجع دیگر نیز وجود دارد که در ایران و عراق به سر نمی‌برد و او کسی نیست جز سید محمد حسین فضل الله. به نظر مؤلف، مهم‌ترین ویژگی فضل الله در مقابل دیگر مراجع، توجه وی به جوانانی است که در غرب زندگی می‌کنند. وی به ایالات متحده آمریکا سفر کرده است، با مشکلات جوانان مسلمان در آن دیار آشناسست و سعی کرده است که راه‌حلهایی را به آنان ارائه دهد.

یکی از مسایل مطرح شده در این مقاله، وجود پاره‌ای اختلافها میان مراجع تقلید و تأثیر آن بر شیعیان است؛ به عنوان

مثال، به رغم فتوای آیت الله خوئی مبنی بر اقامه نماز و تعیین قبله به سمت جنوب شرقی آمریکا و اجرای آن توسط اکثر شیعیان، در زمان ساخت مسجد خوئی در منطقه کوئینز نیویورک، بعضی از مهندسان شیعه جهت صحیح قبله را شمال شرق تشخیص دادند و آیت الله محمد حسین فضل الله نیز فتوایی بر همین اصل صادر کرد. در نتیجه هم اینک در این مسجد عده‌ای قبله را جنوب شرقی می‌دانند و به آن سو نماز می‌گذارند و گروهی دیگر رو به شمال شرق می‌ایستند.

نویسنده مقاله در پایان پیشنهاد می‌دهد که شیعیان ساکن آمریکا همانند کاتولیک‌ها از یک مرجع واحد تبعیت کنند؛ زیرا بدین وسیله هر گونه اختلاف و تفرقه قومی و نژادی از بین خواهد رفت.

در یکی دیگر از مقالات کتاب که توسط لورنس دیویدسن، استاد بار گروه تاریخ دانشگاه وست چستر، نگاشته شده است، مسئله مخالفت‌های جدی اعراب ساکن آمریکا با تأسیس رژیم صهیونیستی طی سالهای ۱۹۱۷ تا ۱۹۳۲ مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. از نخستین اقدامات

اعراب در این زمینه تأسیس انجمن فلسطینی ضد صهیونیستی در شهر نیویورک و برپایی تظاهراتی در مخالفت با اعلامیه بالفور پس از یک هفته از انتشار این اعلامیه بود. این گونه فعالیت‌های سیاسی در حمایت از فلسطین در دهه‌های مختلف قرن بیستم میلادی وجود داشته است و انجمنها و جمعیت‌های بسیاری در جهت تأثیر گذاری بر دولت آمریکا تأسیس شد، اما این جمعیتها به مرور زمان و با تغییر نسلها دگرگون شد و به جای توجه به مسایل بین المللی اعراب، مشکلات داخلی اعراب در آمریکا را مدنظر قرار دادند و به همین دلیل گروهی از این جمعیتها به جای تلاش برای تأثیر گذاری بر تصمیم گیریهای سیاست خارجی آمریکا تبدیل به وسیله‌ای در جهت حمایت از سیاستهای آمریکا شدند.

به نظر جنیس تیری، استناد تاریخ دانشگاه میشیگان شرقی، که فصل پانزدهم این کتاب نوشته اوست، مهم ترین علت تغییر اهداف و برنامه‌های اجتماعی و سیاسی اعراب آمریکایی و سازمانها و انجمنهایی که تأسیس می‌کنند، در وضعیت اقتصادی آنان نهفته است. در واقع، به دلیل فقدان

کمک کنندگان بزرگ مالی یا حامیان تجاری، بسیاری از سازمانها و جمعیت‌های عربی در آمریکا در حال فروپاشی هستند و در نتیجه مسئولان این سازمانها مجبورند وقت و انرژی خود را صرف دریافت کمکهای دولتی و یا غیر دولتی کنند. همین امر موجب می‌شود که اهداف سیاسی این سازمانها به دلیل نیاز به کمکهای دایمی دچار تحول شود و از پایبندی به برنامه سیاسی طولانی مدت ناتوان گردد. از سوی دیگر، برخی از اعراب به دلیل تفاوت‌های فرهنگی که با یکدیگر دارند، تمایلی به مشارکت در این گونه سازمانها و جمعیتها از خود نشان نمی‌دهند و این مسئله در میان نسلهای دوم و سوم اعراب آمریکایی به مشکل آشکاری تبدیل شده است.

نخستین مقاله بخش ششم کتاب که در ارتباط با اعراب از دیدگاه آمریکاییان است، نوشته «سعاد ژوزف»، استاد علوم انسانی و مطالعات بانوان در دانشگاه کالیفرنیا، است. وی معتقد است که از دیدگاه شهروندان آمریکایی، اعراب بنیادگرایان دینی و دارای فرهنگی بدوی هستند، در حالی که این طرز تفکر نمی‌تواند معرف تمامی اعراب و یا

ساکنان خاورمیانه باشد. وی معتقد است که ارایه این دیدگاه از اعراب به منافع دولت آمریکا کمک می‌کند تا پس از فروپاشی کمونیسم، اعراب، مسلمانان و مردم خاورمیانه را تهدید و خطر اصلی علیه ایالات متحده مطرح سازد (ص ۳۹۶).

در فصل نوزدهم کتاب، تیریز صلیبا، عضو هیأت آموزشی مطالعات جنبش زنان در جهان سوم در دانشکده دولتی اورگرین، شیوه فعالیت سیاسی اعراب آمریکایی را در به وجود آمدن تلقیهای نامطلوب و نامناسب از اعراب مؤثر ارزیابی می‌کند. او بر این باور است که اعراب آمریکایی در فعالیتهای سیاسی خود فقط نسبت به رویدادها و حوادثی که در خاورمیانه رخ می‌دهد و یا علیه تبعیض نژادی در آمریکا، واکنش نشان می‌دهند و به همین حد بسنده می‌کنند (ص ۴۴۵). این مسئله موجب شده است تا اعراب به جای آنکه همچون سایر اقلیتها و نژادهای دیگر ساکن در آمریکا مشارکت سیاسی و اجتماعی فعال داشته باشند، اغلب در حاشیه قرار گیرند. چنان که گفته شد، بخش قابل توجهی از مقالات کتاب، حاصل تجربه‌های

شخصی نویسندگانشان است و برخی نیز نتیجه ملاقاتها و گفتگوهای آنان با برخی از اعراب ساکن آمریکا است. در نتیجه بعد تحلیلی و تئوریک کتاب ضعیف به نظر می‌رسد، هر چند سرشار از داده‌های عینی است. از سوی دیگر، چنان که پیشتر گفته شد، برخی از اطلاعات و نکات مندرج در کتاب نیازمند بررسی دیگر باره و احتمالاً بازبینی است؛ چرا که وضعیت آمریکا در پی حوادث ۱۱ سپتامبر قابل مقایسه با قبل از آن نیست. با این حال، کتاب حاضر همچنان دارای نکات خواندنی و مهمی است که می‌تواند در شناخت وضعیت اعراب ساکن در ایالات متحده مفید باشد.

روزنامه‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
تاریخچه علوم انسانی